

හින්දි නවකතාවෙහි විකාසනය

විචේෂිකා මධුචන්ති

Hindi novel which originated in the 19th century has passed several milestones so far. This paper aims at discussing the historical development of Hindi novel highlighting various important issues of it. Evolution of Hindi novel can be divided according to three main eras of Hindi literature. Many scholars accept the categorization of Hindi novels based on the era of great Indian writer Premchand, according to which Hindi novel can be divided as pre-Prasad Hindi novel and post-Prasad Hindi novel. These two major categories and their sub categories have been comprehensively discussed in this paper.

© විචේෂිකා මධුචන්ති

සංස්. ජයමල් ද සිල්වා, දිල්ලාන් මනෝජී රාජපක්ෂ, දුලන්කා ලංසකාර,
දිනේෂ් සඳරුවන්

'ප්‍රභා' ශාස්ත්‍රීය සංග්‍රහය, තුන් වැනි කලාපය - 2013/2014

මානවශාස්ත්‍ර පීඨය, කැලණිය විශ්වවිද්‍යාලය

හින්දී සාහිත්‍යයෙහි ප්‍රමුඛ ගද්‍ය සාහිත්‍යාංගයක් ලෙස සම්භාවනාවට පාත්‍ර වන නවකතාවේ බිහි වීම හා විකාසනය පිළිබඳ ව තත් කාලීන විචාරකයෝ විවිධ අදහස් පළ කරති. එබැවින් හින්දී නවකතා සාහිත්‍යයේ උද්භවය හා විකාසනය පිළිබඳ ව ගොඩනැගී ඇති විවිධ මත අධ්‍යයනය කරමින් එහි සැබෑ පැතිකඩ ඉස්මතු කිරීම මේ ශාස්ත්‍රීය අධ්‍යයනයේ අධ්‍යාසය යි.

හින්දී නවකතා සාහිත්‍යයෙහි විකාසනය පිළිබඳ අවධානය යොමු කිරීමේ දී ගම්‍ය වනුයේ යුගාවේණික ප්‍රවණතා කරණ කොටගෙන හින්දී නවකතාවෙහි විකාසනය වර්ගීකරණවලට භාජන වී ඇති බව යි. එකී වර්ගීකරණ අතරින් ප්‍රේමිවන්ද් කේන්ද්‍ර කොටගනිමින් සිදු කර ඇති වර්ගීකරණය බොහෝ විද්වතුන්ගේ පිළිගැනීමට ලක් ව ඇත.¹

1. ප්‍රේමිවන්ද් පූර්ව යුගයෙහි හින්දී නවකතා
 - 1.1. භාරතේන්ද්‍ර යුගයෙහි හින්දී නවකතා
 - 1.2. ද්විවේදී යුගයෙහි හින්දී නවකතා
2. ප්‍රේමිවන්ද් යුගයෙහි හින්දී නවකතා
3. පශ්චාත් ප්‍රේමිවන්ද් යුගයෙහි හින්දී නවකතා

භාරතේන්ද්‍ර යුගයෙහි හින්දී නවකතා

නූතන හින්දී සාහිත්‍යයෙහි පුරෝගාමී යුගය ලෙස ගැනෙන භාරතේන්ද්‍ර යුගයේ ලේඛකයන්ට නවකතා රචනය සඳහා බෙංගාලි හා ඉංග්‍රීසි නවකතාවේ ආභාසය ලැබුණි. ඉංග්‍රීසි නවකතා ශෛලිය අනුව යමින් රචිත මුල් ම හින්දී නවකතාව ලෙස ලාලා ශ්‍රීනිවාස්දාස්ගේ පරික්‍ෂා ගුරු දැක්විය හැකි ය. ඊට ප්‍රථම ශ්‍රද්ධාරාමි හුල්ලෝරි විසින් භාග්‍යවතී නම් වූ ලඝු නවකතාව රචනා කරන ලදී. හින්දී සාහිත්‍යයේ නවකතා නිර්මාණය වීමට ප්‍රථම බෙංගාලි නවකතා ජනතාව අතර වඩා ප්‍රචලිත ව තිබිණි. ඊට අමතර ව හින්දී සාහිත්‍යයේ මුල් කාලීන නවකතාකරණයට සංස්කෘත කථා සාහිත්‍යයේ හා පසු කාලීන නාට්‍ය සාහිත්‍යයේ ආභාසය ද ලැබුණි.

ලාලා ශ්‍රීනිවාස්දාස්, කිශෝරීලාල් ගෝස්වාමී, බාල්කරිෂ්ණ හට්ට, ධාකුර් ජනමෝහන් සිංහ, රාධා කරිෂ්ණදාස්, ලජ්ජාරාමී ශර්මා, දේවකීනන්දන් බත්‍රී හා ගෝපාල්රාමී ගැන්මරී මේ යුගයේ කැපී පෙනෙන නවකතාකරුවන් වූ අතර ඔවුන් ලියූ නවකතා එහි වස්තු විෂය අනුව සමාජීය, ඓතිහාසික, ප්‍රභසන හා කාල්පනික නවකතා ආදී වශයෙන් වර්ගීකරණය කළ හැකි ය.

භාරතේන්ද්‍ර යුගයෙහි සමාජීය නවකතා අතරින් භාග්‍යවතී හා පරීක්ෂා ගුරු කෘතිවලට අමතර ව බාල් කරිෂ්ණ හට්ට රචනා කළ රැන්ස්ස කථා, නූතන් බ්‍රහ්මචාරී හා සෝ’අජාන් ඒක් සුජාන් ද රාධා කරිෂ්ණදාස් රචනා කළ නිස්සහායී හින්දු, ලජ්ජාරාමී ශර්මා රචනා කළ ධූර්ත් රසික්ලාල්, ස්වතන්ත්‍ර රාමා ඕ’ර් පර්තන්ත්‍ර ලක්ෂ්මී ආදී නවකතා ප්‍රමුඛත්වයක් උසුලයි. ස්ත්‍රී හිංසනය, වේශ්‍යා වෘත්තිය, ළමා විවාහ, විවාහ නීතිරීතිවල දුර්වලතා ආදිය මේවායෙහි ප්‍රමුඛ වස්තු විෂය විය.

භාරතේන්ද්‍ර යුගයේ දී ඓතිහාසික තේමා ගත් නවකතා නිර්මාණය ඉතා අල්ප විය. සමස්තයක් ලෙස ගත් කල කිශෝරීලාල් ගෝස්වාමී විසින් රචනා කරන ලද ලවංග්ලතා නවකතාව යුගාවේණික විශේෂතාවලට සාපේක්ෂ ව විශිෂ්ට නිර්මාණයක් ලෙස සැලැකේ. මේ යුගයේ දී අන්‍ය තේමාවලට සාපේක්ෂ ව කාල්පනික හා මායාකාරී සිදුවීම් රැගත් නවකතා ප්‍රවාහයක් පැවැතිණි. දේවකීනන්දන් බත්‍රීගේ වන්දකාන්තා සංතති එයින් ප්‍රමුඛ වන අතර ඒ කෘතිය රස විදීමේ අධ්‍යායයෙන් ම එවක උර්දු භාෂකයන් හින්දී භාෂාව හදාල බව කියැවේ.² මීට අමතර ව නරේන්ද්‍ර මෝහිනී රචනා කළ විරේන්ද්‍ර විර්, කුසුම් කුමාරී හා හරේකරිෂ්ණ ජෝහර් රචනා කළ කුසුම් ලතා මායාව හා කුතුහලය මුසු නවකතා ලෙස සම්භාවනාවට පාත්‍ර වේ.

මේ යුගයේ බොහෝ නවකතා රචකයෝ තමනට ද ආධුනික වූ මේ නව ගද්‍ය ප්‍රභේදය හරහා සාමාන්‍ය ජනයා පිබිදවීම, ඔවුන්ගේ ආත්ම විශ්වාසය ජනිත කරවීම හා මනෝරංජනය සිය අභිමතාර්ථ කොටගනිමින් නවකතාකරණයේ නිරත වූ හ. එමෙන් ම අතීත සිදුවීම් හා චරිත පදනම් කොටගනිමින් සත්‍යය, යුක්තිය, ධෛර්යය

හා ජීවිත පරිත්‍යාගය වැනි ශ්‍රේෂ්ඨ මානව ගුණාංග පාඨකයා අඛණ්ඩව ගෙන ඒමට උත්සුක වූහ. මේ දෘෂ්ටි කෝණය අනුව බලන කල භාරතේන්ද්‍ර යුගයෙහි නවකතා කාල්පනිකත්වය කෙරෙහි වැඩි නැඹුරුවක් දැක්වුව ද ආදර්ශවාදී තේමා ගත් නවකතා ලෙස දැක්විය හැකි ය.

ද්විවේදී යුගයෙහි හින්දී නවකතා

නව ගද්‍ය ප්‍රභේදයක් ලෙස අත් පොත් තැබුව ද මුල් යුගයේ උත්කර්ෂවත් ව පැවැති හින්දී නවකතාව ද්විවේදී යුගයේ දී පසුබෑමකට ලක් විය. එවකට ද බ්‍රිතාන්‍ය කීර්තියක් ව පැවැති භාරතයේ සත්‍ය යථාර්ථය වස්තු විෂයය කරගනු වෙනුවට කුතුහලය, මායාව, මනෝරංජනය පෙරටු කොටගත් නවකතාකරණයට තත් යුගයේ නවකතාකරුවෝ වැඩි නැඹුරුවක් දැක්වූ හ.

භාරතේන්ද්‍ර යුගයේ ඉස්මතු වූ කාල්පනික කතා කලාව මේ යුගයේ දී ශීඝ්‍ර වර්ධනයකට මුල පිරී ය. අනුධී බෙගම් (1904), ගුප්ත ගෝදාන් (1906), භුත්නාථී (1906) (දේවකීනන්දන් ඛත්‍රී), මයංකමෝහිනී යාමායාමැහල් (1902) හා කමල්කුමාරී (1902) (හරේකර්ෂණ ජෝහර්) ආදී කෘති ඊට සාක්ෂ්‍ය සපයයි.

ද්විවේදී යුගයේ ඓතිහාසික නවකතා මුස්ලිම් පාලන අවධිය හා බැඳී සිද්ධි හා චරිත කේන්ද්‍ර කොටගෙන ගොඩනැගුණි. තාරා වාක්‍ෂාත්‍රකල්කම්ලිනී (1902), සුල්තානා රජයා බෙගම් වා රංග්මැහල් මේ හලාහල් (1904), ලබිනඋෆා කී කබු ව ශාහී මැහල්සරා (1916) (කිශෝර්ලාල් ගෝස්වාමී), කාශ්මීර්පතන් (1908) හා නවාබී පරිස්නාන් වා වාජ්ද් අලී ශාහ් (1907) (ජය්රාමීදාස් ගුප්ත) ආදී ඓතිහාසික නවකතා හරහා සමාජීය, දේශපාලනික හා සංස්කෘතික අංගවල සැබෑ නිරූපණයක් සිදු නො වූ අතර ඒ හරහා ඉතිහාසයට අදාළ කාල නිර්ණයේ ගැටලු ද පැන නැගුණි.

භාරතේන්ද්‍ර යුගය හා බලන කල ද්විවේදී යුගයේ දී බෙංගාලි හා ඉංග්‍රීසි නවකතා බොහෝ ප්‍රමාණයක් හින්දී භාෂාවට පෙරැඳුණි. එහි දී ද ලේඛකයන් වැඩි උනන්දුවක් දැක්වූයේ කුතුහලය හා රොමැන්තික වස්තු විෂයය පසුබිම් කොට ලියැවුණු කෘති

පරිවර්තනයට ය. ගංගාප්‍රසාද් ගුප්ත විසින් රේනාල්ඩ් නම් ලේඛකයාගේ ඉංග්‍රීසි නවකතාවක් රංගමැන්ල් (1904) නමින් ද, මහාචාර්ය ප්‍රසාද් පෝද්දාර් විසින් ස්ටෝ නම් ඉංග්‍රීසි ලේඛකයාගේ අංකල් ටොම්ස් කැබින් කෘතිය ටොම් කාකා කී කුටියා නමින් ද පරිවර්තනය කරන ලදී. ඊශ්වරී ප්‍රසාද් ශර්මා විසින් රාමෝදර් මහෝපාධියාගේ කෘති ද, කිශෝර්ලාල් ගෝස්වාමී විසින් බංකිම්චන්ද්‍ර චටර්ජීගේ කෘති ද, ජනාර්ද්‍ ප්‍රසාද් කුමාර් විසින් රවින්ද්‍රනාථ් ධාකුර්ගේ කෘති ද බෙංගාලී බසින් හින්දියට නගන ලදී.

මේ යුගයේ නවකතා රචකයන් අතරින් ඉතා සුළු පිරිසක් තත් කාලීන සමාජීය ප්‍රශ්න හුවා දක්වමින් නවකතා රචනා කළ හ. ඒ අතරින් භාරතීය වැන්දඹුවන්ගේ දුක්ඛිත ජීවිතය, වේශ්‍යා දිවියේ කම්කටුපු, දේවදාසීන්ගේ කාමහෝභී ක්‍රියාකලාප හා පතිවෘත්තා ස්ත්‍රීන්ගේ ආදර්ශවත් ජීවිතය අලලා නවකතා රචනා විය.

ද්විවේදී යුගයේ නවකතාවල කතා වින්‍යාසයට සාපේක්ෂ ව භාෂාවේ විවිධ ප්‍රයෝග කෙරෙහි ලේඛකයන්ගේ වැඩි අවධානයක් යොමු විය. බොහෝ නවකතාවල සාහිත්‍ය ස්වරූපය පමණක් ඉස්මතු වූ අතර සමාජ යථාර්ථය දැනැවීම කෙරෙහි නවකතාකරුවෝ විශේෂ සක්‍රිය බවක් පෙන්නුම් නො කළෝ ය. එබැවින් සමස්තයක් ලෙස ද්විවේදී යුගයේ දී හින්දී නවකතාවේ විකාසය සිදු වූයේ මන්දගාමී ස්වරූපයකිනි.

ප්‍රේමිචන්ද්‍ යුගයෙහි හින්දී නවකතා

හින්දී නවකතා සාහිත්‍යයේ එවකට පැවැති කතා වින්‍යාසය හා විෂය වස්තුවේ දිශානතිය නව මාවතකට යොමු කරමින් එයට නව ජීවයක් ප්‍රදානය කළේ හින්දී සාහිත්‍යයේ නවකතා අධිරාජයා ලෙස විරුදාවලී ලත් ප්‍රේමිචන්ද්‍ ය.

සුර්වයෙහි පැවැති කතා සාහිත්‍යයේ විස්මය, කුතුහලය හා විනෝදාස්වාදය මූලික කොටගත් වස්තු විෂයට වැඩි අවකාශයක් හිමි වූ බව සත්‍යයකි. ප්‍රේමා අර්ථාත් දෝ සබ්යෝ කා විවාහ් (1905) (හම්බුර්මා ව හම්සවාබිහි පරිවර්තනය) අස්රාපේ මආබිද් උර්ක් සේවස්ථාන් රැන්ස්ය, කිස්නා, රූඨී රානී, ජල්වළ් ඊසාර් ආදී

ප්‍රේම්වන්ද්ගේ මුල් කාලීන නවකතා යථෝක්ත වස්තු විෂය සහිත ව උර්දූ බසින් ලියැවුණු නවකතා විය. වර්ෂ 1925 දී රචිත සේවාසදන් නවකතාව ඔහුගේ ප්‍රථම ප්‍රෞඪ නවකතාව ලෙස සැලකෙන අතර ඒ හරහා මනෝරංජනය කේන්ද්‍ර කොටගෙන පැවැති හින්දී නවකතා කලාව නව මාවතකට ප්‍රවිෂ්ට විය.

ප්‍රේම්වන්ද්ගේ නවකතා විෂය ක්‍ෂේත්‍ර ක්‍රිත්වයක් ඔස්සේ විග්‍රහ කළ හැකි ය. ඔහුගේ ප්‍රාරම්භ අවධිය නියෝජනය කරන පළමු වැනි වර්ගයේ නවකතා අතර ප්‍රතිශ්‍යා හා වර්දාන් ප්‍රධාන වේ. දෙ වැනි වර්ගයේ නවකතා හරහා සමාජයේ වෙළී පැතිරී ප්‍රශ්න කෙරෙහි අවධානය දුන් අතර එහි ආදර්ශවාදී ලක්‍ෂණ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ ය. සේවාසදන්, නිර්මලා, ගබන් නවකතා ඊට සාක්ෂ්‍ය සපයයි. තෙ වැනි වර්ගයේ නවකතා අතර ප්‍රේමාශ්‍රමී, රංග්භූමි, කායාකල්ප, කර්මභූමි හා ගෝදාන් ප්‍රධාන ය. ඒ නවකතා හරහා ආදර්ශයට යොමු වූ යථාර්ථවාදය පිළිබිඹු වන අතර හෙතෙම නවකතාව හරහා යම් දර්ශනයක් ප්‍රස්තුත කරයි. ජීවිතයේ සමස්ත පැතිකඩ නිරූපණයෙහි ලා ඒ කෘති ප්‍රබල කාර්යයක් ඉෂ්ට කළේ ය.

ප්‍රේම්වන්ද් නවකතා ක්‍ෂේත්‍රයට ප්‍රවිශ්ට වීමට ප්‍රථම වරින් නිරූපණය කෙරෙහි ලේඛකයෝ වැඩි අවධානයක් නො දුන් හ. ලේඛකයාගේ ඉඟිය අනුව රූකඩයක් සේ හැසිරෙන වර්තවලින් ඔබ්බට ගොස් පුද්ගලබද්ධ හා සමාජබද්ධ ලක්‍ෂණ ඔස්සේ වරින් නිරූපණයට හෙතෙම අඩිතාලම දැමී ය. ආදර්ශවාදී කතා තේමා ගත් සේවාසදන් නවකතාවෙන් භාරතීය විවාහය හා බැදී දැවැදී සිටින, කුලීනත්වය හා කුලහීනත්වය, විවාහයෙන් අනතුරු ව ස්ත්‍රීයගේ භූමිකාව හා වේශ්‍යාවගේ සත්‍ය ස්වරූපය සමාජය ඉදිරියේ ගෙන හැර දැක්වීණ. වෘද්ධ විවාහ හේතුවෙන් කුටුම්භයේ දෙදරා යෑම නිර්මලා නවකතාවෙන් වික්‍රණය කෙරේ.

සිද්ධි නිරූපණය ද ප්‍රේම්වන්ද් අතිශය සත්‍ය හා විශ්වසනීය ශෛලියකින් ඉදිරි පත් කළේ ය. තත් කාලීන පොලිස් නිලධාරීන්ගේ අකටයුතුකම් නිරාවරණය කිරීමේ තියුණු මාධ්‍යයක් ලෙස ඔහු නවකතාව භාවිත කළේ ය. ඒ අනුව කර්මභූමි වූකලි දේශපාලන විප්ලවවල ඇතුළාන්තය රැගත් නවකතාවකි. කතා තේමාව ලෙස

කුමන ක්‍ෂේත්‍රයක් පසුබිම් කොටගත්ත ද එහි වූ ප්‍රමුඛ විශේෂත්වය වනුයේ හෙතෙම පන්හිද හැසිරවූ ශෛලියේ පැවැති අව්‍යාජ හා තීක්‍ෂණභාවය යි. මහත්මා ගාන්ධිතුමාගේ දේශපාලන විප්ලව වෙනුවෙන් යම් සක්‍රීය දායකත්වයක් සැපයූ ප්‍රේම්වන්ද් දීනත්වයෙන් හා දුක්ඛිත බවින් මිරිකී ගිය අහිංසක ජනතාව වෙනුවෙන් උපන් මානව ගුණාංග නවකතාවේ දී වචනයට පෙරැළී ය. ‘කලාව කලාව උදෙසා ය’ යන සාම්ප්‍රදායික යෙදුම හින්දි නවකතා ක්‍ෂේත්‍රයේ දී වෙනසකට බඳුන් කරමින් කලාව මනුෂ්‍ය ජීවිතය විග්‍රහ කිරීමේ තියුණු මාධ්‍යයක් කොටගත් ප්‍රමුඛයා වූයේ ප්‍රේම්වන්ද් ය.

සිය නවකතාකරණයේ උච්චතම අවස්ථාව සනිටුහන් කරන ගෝදාන් කෘතිය හින්දි සාහිත්‍යයට ඔහු පුද කළ තිළිණයක් බඳු ය. ලොව භාෂා ගණනාවකට පරිවර්තන මේ කෘතිය හරහා කෘෂිකාර්මික ජීවිතයේ දී ගොවීන් මුහුණ පාන කම්කටුලු, සුරා කෑමේ විවිධ ස්වරූප, සමාජ පරිවර්තනවල දී ස්ත්‍රී භූමිකාව, ඉහළ හා මධ්‍යම පාන්තිකයන්ගේ සුරා කෑමේ වක්‍රය, ප්‍රගතිශීලී දෘෂ්ටි කෝණය, නාගරික ජීවිතයේ පුහු ආටෝප, ආදර්ශවාදී වර්ත විග්‍රහය, ආර්ථික ප්‍රශ්න හමුවේ කුටුම්භයේ දෙදරා යෑම ආදී සමාජයේ දැවෙන ප්‍රශ්නවල යථාර්ථ චිත්‍රණය අව්‍යාජ ව නිරූපණය විය.

ප්‍රේම්වන්ද් යුගය නියෝජනය කරන දෙ සිය පනහක් පමණ වන අන්‍ය නවකතාකරුවන් අතරින් විශ්වමිහර්නාථ ශර්මා ‘කෝශික්’, චතුර්සේන් ශාස්ත්‍රී, ප්‍රතාප්නාරායණ් ශ්‍රීවාස්තව්, ශිවපූජන් සහාය, බේවන් ශර්මා ‘උග්’, ජයශංකර් ප්‍රසාද්, ජෑනේන්ද්‍ර කුමාර්, හගවතීවරණ් වර්මා, රාධිකාරමන්ප්‍රසාද් සිංහ, සියාරාමිශරණ් ගුප්ත හා හගවතීප්‍රසාද් වාජ්පේයි ආදීහු ප්‍රමුඛයෝ වෙති. මොවුන්ගෙන් බොහෝ දෙනා ප්‍රේම්වන්ද්ගේ මඟ යමින් නවකතාකරණයෙහි නියැළුණ හ.

ප්‍රේම්වන්ද්ගේ නවකතා අනුකරණය කළ අය අතරින් විශ්වමිහර්නාථ ශර්මා ‘කෝශික්’ ප්‍රමුඛ වේ. මා, හිබාරිණි නවකතා ඊට සාක්ෂ්‍ය සපයයි. හ්රිදය් කී පරබ් (1917), හ්රිදය් කී ප්යාස් (1932), අමර් අහිලාශා (1932) හා ආත්මදාන් (1938) නවකතා හරහා චතුර්සේන් ශාස්ත්‍රී ද ප්‍රේම්වන්ද්ගේ කතා කලාව හා එකඟ වෙමින් එහි සිය අනන්‍යතාව රැකගැනීමට ප්‍රයත්න දැරී ය.

ප්‍රේමීවන්ද්ගේ සම කාලීනයකු වන ජයශංකර් ප්‍රසාද් තම නාට්‍ය හරහා ඓතිහාසික සිදුවීම් හා වර්තන පදනම් කරගනිමින් තත් කාලීන සමාජීය හා දේශපාලනික ගැටලු සාර්ථක ව නිරූපණය කළා සේ නවකතාවේ ද ඒ අනන්‍යතාව තහවුරු කළේ ය.

භාරතීය ජනතාව අතර ආත්මාභිමානය, ජාතික හැඟීම, උද්‍යෝගය ජනිත කීරීමේ අභිමතාර්ථයෙන් හෙතෙම භාරතයේ ගෞරවාර්ථ ඉතිහාසය හා සංස්කෘතිය තම නවකතාවල වස්තු විෂය ලෙස යොදාගත්තේ ය. භාරතීය ඉතිහාසය හා සංස්කෘතිය කෙරෙහි ඔහුගේ දැඩි ඇල්මක් පැවැතිණි. කංකාල්, තින්ලී වැනි නවකතාවලින් සමාජ යථාර්ථය ද පෙර දැරි කරගනිමින් තම දේශයේ ගෞරවාර්ථ අතීත ශ්‍රී විභූතිය ගෙන හැර පෑමට හෙතෙම සාර්ථක ප්‍රයත්නයක නිරත විය.

හින්දී නවකතා විකාසනයේ දී ප්‍රේමීවන්ද්ට පසු ව නව ශෛලියකින් නවකතාකරණයෙහි නියැලී ලේඛකයකු ලෙස ජූනේන්ද්‍ර කුමාර් ඉස්මතු වේ. සමාජ, සංස්කෘතික හා ඓතිහාසික පසුබිම මනෝවිද්‍යාත්මක දෘෂ්ටිය හා වර්ණනාත්මක ව ගළපාගනිමින් හෙතෙම සිය නවකතාවල පසුබිම සකස් කළේ ය.

කල්යාණි, මුක්තිබෝධි, විවර්තන, ව්‍යතීන් ජය්වර්ධන් හා අනාවස්වාමී ආදී නවකතා ඔස්සේ ස්ත්‍රීය හා පුරුෂයාගේ පාරස්පරික සම්බන්ධය මනෝවිද්‍යාත්මක දෘෂ්ටියකින් විශ්ලේෂණය කරමින් ඔහු හින්දී පාඨකයා අබිමුඛ නව කතා වින්‍යාසයක් ප්‍රස්තුත කළේ ය. මනුෂ්‍යයාගේ චින්තනය හා බද්ධ හැසිරීම් නව දැක්මකින් යුතු ව විග්‍රහ කළ හෙයින් ජූනේන්ද්‍ර කුමාර් 'භාරතයේ ගෝර්කි'³ යන විරුදාවලියට උරුමකම් කියයි.

භාෂාව, ශෛලිය, වර්තන නිරූපණය, සමාජ යථාර්ථය හා කලාත්මක දෘෂ්ටි කෝණය අනුව බලන කල ප්‍රේමීවන්ද් යුගයෙහි රචිත බොහෝ නවකතා උත්කෘෂ්ට නිර්මාණ ලෙස සැලැකේ. එහෙයින් ප්‍රේමීවන්ද් යුගය හින්දී නවකතා සාහිත්‍යයෙහි ස්වර්ණමය යුගය ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ.⁴

පශ්චාත් ප්‍රේමිවන්ද් යුගයෙහි හින්දි නවකතා

වස්තු විෂයය හා ශෛලිය අතින් බලන කල පශ්චාත් ප්‍රේමිවන්ද් යුගයෙහි රචිත නවකතා ඉතා සමෘද්ධිමත් තත්ත්වයකට පත් ව තිබිණි. මේ යුගයේ ලේඛකයෝ බටහිර දර්ශන හා වාද ගුරු කොටගැනීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ප්‍රේමිවන්ද් යුගය දක්වා පැවති නවකතා සම්ප්‍රදායයට යථාර්ථවාදය හා බුද්ධිවාදය අන්තර්ගත විය. ඒ අනුව ඇතැම් විද්වත්තු තත් කාලීන නවකතා දශක තුනක් ඔස්සේ විග්‍රහ කරති. එනම් ප්‍රේමිවන්ද් යුගයේ සිට වර්ෂ 1950 තෙක් නවකතා, වර්ෂ 1955 සිට 1960 දක්වා නවකතා හා 60 දශකයෙන් පසු බිහි වූ නවකතා යනාදි වශයෙනි.⁵

භාරතයට නිදහස ලැබීමත් සමඟ දේශපාලනික, ආර්ථික, ආගමික, සමාජීය හා ආධ්‍යාපනික ආදී ක්‍ෂේත්‍රවල ඇති වූ නව පිබිදීම නවකතා සාහිත්‍ය කෙරෙහි ද සෘජු ලෙස බලපෑවේ ය. මේ යුගයේ බොහෝ නවකතා මධ්‍යම පාන්තිකයන්ගේ අභිප්‍රාය කෙරෙහි වැඩි අවධානයක් යොමු කරමින් රචනා විය. එමෙන් ම නව දේශපාලනික හා සමාජ තත්ත්ව නිසා උද්ගත වූ ගැටලු නවකතාවල වස්තු විෂයය ලෙස යොදා ගනු ලැබී ය.

තත් කාලීන ලේඛකයෝ සිග්මන් ට්‍රොයිඩ්ගේ මනෝවිශ්ලේෂණවාදය, කාල් මාර්ක්ස්ගේ සමාජවාදී විචාර ධාරාව කේන්ද්‍ර කොටගෙන නවකතාකරණයෙහි නියැලීමට වැඩි රුචියක් දැක්වූ හ. ඒ අතරින් ප්‍රේමිවන්ද් යුගයෙහි දී ම මනෝවිද්‍යාත්මක නවකතාකරණයට අත්පොත් තැබූ ජෑනෝන්ද්‍ර කුමාර් ප්‍රධාන ය. ජික් ජිවනී (1942), නදී කේ ද්වීප් (1950) හා අජනේ-අජනේ අජනබී කෘතිවලින් හින්දි නවකතාවට විඥනධාරා ඊතිය හඳුන්වා දුන් ලේඛකයකු ලෙස අග්‍රයේය ප්‍රධාන වේ. මීට අමතර ව ඉලාවන්ද්‍ර ජෝශීගේ සර්ණාමයි (1941), සන්යාසී (1942), පර්දේ කී රානී (1948), ප්‍රේත් ඕ’ර් ඡායා, නිර්වාසින් (1946) හා මුක්තිපරී (1950) ආදී නවකතා ද පුද්ගල චරිතවල සියුම් මනෝභාව සාකච්ඡාවට බඳුන් කළ නවකතා වේ.

මේ යුගයේ දී ද නවකතා රචකයෝ සිය නිර්මාණ හරහා තත් කාලීන සමාජීය වාතාවරණය යථාර්ථවත් ලෙස නිරූපණය කිරීමට උත්සුක වූ හ. දරිද්‍රතාව, විරැකියාව, කාන්තා විමුක්තිය, ප්‍රේමය

හා නීතිමය වටිනාකම් වස්තු විෂය ලෙස යොදාගැනිණි. සමාජය නවකතා කෙරෙහි ප්‍රධාන වශයෙන් බලපෑවේ කාල් මාක්ස්ගේ අදහස් ය. ඒ මග ගත් නවකතාකරුවෙක් ලෙස යශ්පාල් ප්‍රමුඛ වේ. දාදා කාමරේඩි (1942), දේශ්ලෝහී (1943), පාර්ටි කාමරේඩි (1946) හා මනුෂ්‍ය කේ රූප් (1949) ආදී නවකතා ඔස්සේ හේ ධනවාදය, ගාන්ධිවාදය හා විප්ලවකරුවන්ගේ නො මනා ක්‍රියාකලාපවලට විරෝධය එල්ල කරමින් සමාජවාදී සිද්ධාන්තවලට පක්ෂපාතීත්වය දැක්වී ය.

විරාටා කී පද්මිණි, ක්‍රි. සී. කී රානී, කවිනාර්, මිරිගන්යනී, අභිලයාබාර්, මායෝජ් සිංධියා, හවන්වික්‍රම් (විරන්දාවන්ලාල් වර්මා) දීවියා, අමිතා (යශ්පාල්) සිංහසේනාපති, ජය් යෝ'ධෙස් (රාහුල් සාංස්කර්ත්යායන්) ආදී නවකතා මේ යුගයේ රචිත විශිෂ්ට ඓතිහාසික නවකතා ලෙස සම්භාවනාවට පාත්‍ර වේ.

ආංවලික හෙවත් උපහාෂා ලක්ෂණ සහිත ව කිසියම් ප්‍රදේශයකට අනුගත වෙමින් ලියැවුණු නවකතා කලාවක් මේ යුගයේ දී බිහි විය. ශිව්පූජන් සහාය රචනා කළ දේහානී දුනියා නවකතාවෙන් ඇරඹී මේ කතා කලාව ආණ්ඩුවර්තාථ් රේණුගේ මෑලා අංවල් කෘතිය හරහා උත්කෘෂ්ටත්වයට පත් විය. නාගාර්ජුන් රචනා කළ බලවිනමා හා වරුණේ කේ බේටේ, උදයශංකර් හට්ට රචනා කළ සාගර් හා ලැන්රේ' ඔ'ර් මනුෂ්‍ය මේ නවකතා ශෛලියට නිදසුන් සපයයි.

හැටේ දශකයෙන් පසු ගොඩනැගුණු නවකතාව ද අද්‍යතන යුගයේ අන් සියලු ගද්‍ය කලා මාධ්‍ය අබිබවමින් වඩා ආකර්ෂණීය හා ජනප්‍රිය අංගයක් ලෙස වැජඹෙයි. ශිෂ්‍යයන් පරිවර්තනය වන භාරතීය සමාජය, සාම්ප්‍රදායිකත්වයෙන් ඔබ්බට ගිය නිර්මාණාත්මක චේතනා, සමාජ සට්ටනය, කුටුම්භයේ දෙදරා යෑම, සමාජ අක්‍රමිකතා, දූෂණය, ආත්මාර්ථය, සුරා කෑම, විවිධ හැඩතල ගත් ස්ත්‍රී-පුරුෂ සම්බන්ධතා, විරැකියාව, ස්ත්‍රීගේ ශ්‍රම දායකත්වය, තත් කාලීන ළමා පරපුරේ මානසිකත්වය, නූතනත්වය කෙරේ දක්වන ආකර්ෂණය, අන්ධානුකරණය, දේශපාලන හස්තවල බලපෑම ආදී නූතන සංකීර්ණ සමාජ පද්ධතිය හා බද්ධ වූ විවිධ සංසිද්ධි සමාජීය, දේශපාලනික හා ආර්ථික පැතිකඩ ඔස්සේ විචාරයට බඳුන් කරමින් සක්‍රිය ලෙස මේ මොහොතේ ද නවකතා රචනා වෙමින් පවතී.

ඉහත සමස්ත විශ්ලේෂණය දෙස අවධානය යොමු කිරීමේ දී ගම්‍ය වනුයේ යුගාවේණික ප්‍රවණතා පෙර දැරී කොටගෙන සමාජ කතිකාවතක් ගොඩනැඟීමට සමත් නවකතා කලාවක් හින්දි සාහිත්‍යයේ අනවරත ව පැවැතගෙන එන බව යි.

ආන්තික සටහන්

- ¹ ශුක්ල, රාම්වන්ද්‍ර (2000) පිට. 246
- ² ගුලාබරාය්, බාබු (1996) පිට. 368
- ³ ද්විවේදී, හජාරිප්‍රසාද් (2006) පිට. 413
- ⁴ ගුලාබරාය්, බාබු (1996) පිට. 244
- ⁵ නගේන්ද්‍ර (?) පිට. 562

මූලාශ්‍රය නාමාවලිය

ගුලාබරාය්, බාබු. (1996) හින්දි සාහිත්‍ය කා සුබෝධි ඉතිහාස. ලක්ෂ්මී ආගරා: නාරායණ් අග්‍රවාල්.

තිවාරි, විශ්වනාථ් ප්‍රසාද්. (2006) බිස්වි සදී කා හින්දි සාහිත්‍ය. නයි දිල්ලී: භාරතීය ග්‍යාන්පීඨි.

ද්විවේදී, හජාරිප්‍රසාද්. (2006) හින්දි සාහිත්‍ය: උස්කා උද්භවි ඕ’ර් විකාස්. ඉලාහාබාද්: ලෝක් භාරතී ප්‍රකාශන්.

නගේන්ද්‍ර, (?) හින්දි සාහිත්‍ය කා ඉතිහාස. නෝප්ඩා බාශ්ණෝර්: මයුර් ප්‍රේස්ප්‍රකාශ්.

ලක්ෂ්මීසාගර්. (1954) ආධුනික් හින්දි සාහිත්‍ය. ඉලාහාබාද් යුනිවර්සිටි: හින්දි පරිෂද්.

රාජ්පාල්, හුකුම්චන්ද්. (1997) හින්දි සාහිත්‍ය කා ඉතිහාස. නයි දිල්ලී: විකාස් පබ්ලිශින්ග් හවුස්.

බර්මා, ශ්‍රී නිවාස්. (?) හින්දි සාහිත්‍ය කා ඉතිහාස (ආධුනික් කාල්). දිල්ලී: අශෝක් ප්‍රකාශන්.

ශුක්ල, රාම්වන්ද්‍ර. (2000) හින්දි සාහිත්‍ය කා ඉතිහාස. වාරාණාසී: නාගරි ප්‍රවාර්තී සභා.

නේවාචිතානගමගේ, උපුල් රංජන්. (1998) හින්දි සාහිත්‍ය ඉතිහාසය (සංක්ෂිප්ත හැඳින්වීමක්). මහරගම: භාෂා දෙපාර්තමේන්තුව, ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය.